

כנסת ישראל מציינת את היום ללא עישון 2017

יולי 2017

עמדת הארגונים העוסקים במניעה ובגמילה מעישון בישראל

- לקראת דיון משותף של ועדת העבודה הרווחה והבריאות והוועדה למאבק בנגע הסמים

משנים את מגמת השימוש בטבק בישראל – לקראת "ישראל נקייה מטבק ב-2030"

דו"ח שר הבריאות לשנת 2016 מצביע על עלייה בשיעורי העישון בקרב האוכלוסייה הבוגרת - לאחר מספר שנים של התייצבות ובלימת מגמת הירידה בשיעורים אלה.

מגמה זו הפוכה לזו הקיימת בעולם המערבי, בו נרשמת ירידה מתמדת בשיעורי העישון.

שיעור העישון בקרב הגברים בישראל (30.9%) גבוה מהשיעור הממוצע במדינות האיחוד האירופי (25.6%), ובמיוחד בקרב הגברים באוכלוסייה הערבית (43.9%). 1.3 מיליון מבוגרים מעשנים היום בישראל, לפחות מחציתם (כ-600,000 החיים היום) צפויים למות כתוצאה מעישון. תוחלת החיים של המעשן קצרה ב-10 שנים מזו של הלא מעשן.

גם עישון נרגילה וטבק לגלגול הפכו מקובלים ונמצאים במגמת עלייה, בקרב בנים ובנות במגזר היהודי והערבי כאחד. חברות הטבק ממשיכות לייצר מוצרי טבק חדשים ממכרים וממיתים, לפרסמם ולשווקם בכל דרך, בניסיון לייצר קהלים חדשים.

טבק ממכר, מגביר את התחלואה וגורם למחלות קטלניות. ארגון הבריאות העולמי הגדיר את העישון כגורם המוות בטרם עת מס' 1 בעולם, הניתן למניעה. בישראל, העישון אחראי לכ-8,000 מקרי מוות בשנה, מתוכם כ-800 מקרי מוות עקב עישון כפוי. שיעורים אלה לא ירדו עד אשר תינקטנה מספר פעולות אשר הוכיחו עצמן במדינות אחרות.

במקביל למגמה העלייה בשיעורי העישון, מדיניות הפיקוח על הטבק בישראל נותרה הרחק מאחור ולא יושמו פעילויות חיוניות המתחייבות מהחלטת הממשלה ב-2011. נדרשות פעולות מיידיות להגנה על הציבור בישראל מנזקי הטבק, במקביל לתכנון מדיניות ארוכת טווח לקראת ישראל נקייה מטבק בשנת 2030.

בשנת 2003 חתמה מדינת ישראל על אמנת המסגרת של ארגון הבריאות העולמי בנושא פיקוח בתחום הטבק (FCTC - Framework Convention on Tobacco Control), אשר מטרתה להגן על דור ההווה ועל דור העתיד מפני ההשלכות ההרסניות של צריכת טבק והחשיפה לעשן טבק על הבריאות, החברה, הסביבה והכלכלה. חתימה זו גם אושררה ע"י ממשלת ישראל ב-2005.

כנסת ישראל מציינת את היום ללא עישון 2017

בנוסף, בשנת 2011, מדינת ישראל העבירה החלטת ממשלה לאימוץ התכנית הלאומית לצמצום העישון ונזקיו. התכנית הלאומית מבוססת בחלקה על אותה אמנה של ה-FCTC.

ב-25 בינואר 2017 התקיים דיון מהיר בוועדה המיוחדת למאבק בנגעי הסמים והאלכוהול. במסגרת הדיון הציג פרופ' איתמר גרוטו, המשנה למנכ"ל משרד הבריאות, שורת צעדים שבכוונת משרד הבריאות לבצע, ביניהם: הגבלות פרסום – איסור פרסום בעיתונות ובאינטרנט; הגבלות על סיגריות אלקטרוניות ותחליפי עישון אחרים; החלת הרגולציה הקיימת היום על מוצרי טבק גם על סיגריות אלקטרוניות ותחליפי עישון אחרים אשר מוחדרים כיום לשוק הישראלי באגרסיביות; הרחבת איסור עישון במקומות ציבוריים נוספים, כגון: אזורי מופעים פתוחים, גני שעשועים, גני ילדים, גני חיות ועוד; השוואת רמת המיסוי של סיגריות אלקטרוניות וטבק לגלגול, לרמת המיסוי על סיגריות. הקמת מוקד טלפוני לאומי לגמילה מעישון, באחריות משרד הבריאות; הקצאת תקציב של 2 מיליון לקמפיינים למניעה ופעילויות מניעה נוספות עם דגש על המגזר הערבי.

דיון מעקב אחר ביצוע הסעיפים הנ"ל אשר היה אמור להתקיים בתוך שלושה חודשים, טרם התקיים.

1. אמנת המסגרת של ארגון הבריאות העולמי בנושא פיקוח בתחום הטבק מפרטת אסטרטגיות מרכזיות שהוכחו כיעילות במלחמה בטבק. **על סמך אסטרטגיות מוכחות אלו, אנו, ארגוני הבריאות העוסקים במניעה וגמילה מעישון, קוראים ליישם: איסור גורף על פרסום ושיווק (כולל פרסום עקיף וסמוי) של מוצרי טבק, לוגואים ומותגים - איסור פרסום גורף באינטרנט, בעיתונים ובמגזינים, איסור על הצגה של מוצרי טבק או פרסום בנקודות המכירה, ואיסור מוחלט על חסויות לאירועים.**

חקיקה זו תסייע למניעת הנורמליזציה של העישון בקרב צעירים. בארץ קיימים חוקים חלקיים מאוד העוסקים בהגבלת פרסום וישראל נמצאת בפיגור ניכר אחר מדינות אחרות. יש לשנות את המדיניות כלפי מפרי חוק, כפי שאירע לאחרונה במספר אירועים, ולהעניש בחומרה חברות טבק שעוברות על החוק הקיים בפרסום ושיווק לא חוקיים.

2. **מיסוי נכון על סיגריות ומוצרי טבק נוספים** – מאז שנת 2013 לא הועלה המיסוי על הסיגריות בעוד חברות הטבק העלו מספר פעמים את מחירי הסיגריות במטרה להגדיל את רווחיהן העצומים. קיים עיוות בחוסר מיסוי הולם של טבק לגלגול עצמי, המסוכן לא פחות מסיגריות, כך שהמוצר למעשה מסובסד על ידי המדינה. כתוצאה מכך גדל השימוש במוצר בשנים האחרונות עשרות מונים והמדינה הפסידה למעלה ממיליארד ₪ בהכנסות ממיסים. חייבים להעלות משמעותית את מחירי הסיגריות ומחירי הטבק לגלגול, טבק נרגילה, ומוצרי טבק אחרים וחדשים.

3. **איסור עישון במקומות ציבוריים** - יש לבטל לחלוטין את חדרי העישון ולהרחיב את החוק כך שיכלול כל מקום ציבורי ובפרט מקום ציבורי ששוהים בו ילדים כגון מעונות יום, גנים

כנסת ישראל מציינת את היום ללא עישון 2017

פרטיים, גני שעשועים, גני חיות, שמורות טבע, איסור על עישון ברכב בנוכחות קטינים. כמו כן יש לאסור על עישון במוסדות להשכלה גבוהה. הגברת האכיפה והרחבת סמכויות האכיפה ומעקב אחר יישומן, כולל במוסדות החינוך, חיונית ומתחייבת על מנת להטמיע איסורים אלו.

4. **חפיסות אחידות, הגדלת האזהרות על גבי כל חפיסות מוצרי הטבק והוספת אזהרות גרפיות** - על פני יותר מ-50% משטח החפיסה.

5. **תכנית לאומית לצמצום ממדי העישון בחברה הערבית** – שיעורי העישון בקרב הגברים הערבים בגיל 18-34 הנו 50.7% כמו כן נצפה שיעור עולה של בני נוער המעשנים נרגילה. יש צורך בתכנית מתוקצבת ומותאמת לאוכלוסייה זו.

6. **הקצאת משאבים לקמפיינים בעד הבריאות ונגד העישון**. חברות הטבק מודעות היטב ליעילותם של הפרסום ושיטות השיווק. אנו עדים לעלייה בסכומי ההוצאה של חברות הטבק על שיווק ופרסום מ-51.46 מיליון ש"ח ב-2010 ל-63.48 מיליון ש"ח ב-2015. בתקופה זו לא היה למשרד הבריאות כל תקציב לפרסום נגד עישון. יש להקצות אחוז אחד מהכנסות המדינה ממיסוי הטבק לטובת המאבק בעישון.

7. **הרחבת הגישה לשירותי גמילה מעישון, לרבות הקמת שירות גמילה טלפוני לאומי** - על פי דו"ח שר הבריאות לשנת 2016, סה"כ כ-26,000 מעשנים משתתפים בכל שנה (2012-2016) בסדנאות לגמילה מעישון בכלל קופות החולים. מנתונים אלה עולה כי רק כ-2.2% מהמעשנים פונים לגמילה בדרך זו.

לצערנו הרב, המלצות אלו, שרובן אומצו בהחלטת ממשלה משנת 2011 ובהחלטות נוספות, כמעט שלא יושמו, כפי שמעיד גם דו"ח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, אשר הוגש לוועדה המיוחדת למאבק בנגעי הסמים והאלכוהול בחודש מרס 2017.

אנו קוראים לוועדה זו, לכנסת ולממשלת ישראל להתגייס ולשנות את מגמות העישון בישראל לקראת "ישראל נקייה מטבק 2030". צעדים אלה יתרמו לבריאות הציבור של הדור הנוכחי והדורות הבאים.